

ANALIZA SOCIO-ECONOMICĂ SPECIFICĂ DOMENIULUI "OCUPARE"

(draft 7)

1. Tendințe demografice

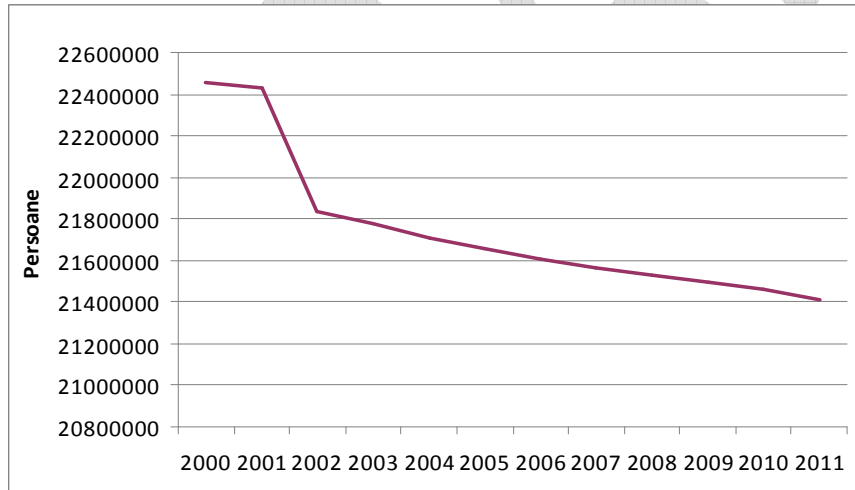
În perioada 1990-2011, modelul demografic românesc ilustrează începutul procesului de îmbătrânire a populației (creșterea vârstei mediane a populației, creșterea ratei de dependență a vârstnicilor, scăderea accentuată a numărului populației tinere) chiar dacă speranța de viață la naștere a înregistrat o tendință continuă de creștere .

În acest sens, conform analizelor realizate, atât la nivelul României, cât și la nivelul Uniunii Europene în ansamblu, cele mai importante tendințe demografice (Anexa 1) cu impact major asupra ocupării conturează următoarele aspecte:

Scăderea continuă a populației totale a României. În perioada 2000-2011 populația totală a României a scăzut cu cca. un milion de persoane ceea ce reprezintă o pierdere de 4,6 puncte procentuale. Ritmul anual de scădere al populației s-a diminuat în a doua jumătate a perioadei analizate dar tendința de scădere s-a menținut.

Această tendință este contrară cu cea a Uniunii Europene în ansamblu, care în perioada 2005-2010 înregistrează o creștere absolută de populație de 9.966.836 persoane. Ponderea populației totale a României în populația totală UE27, era în anul 2010 de 4,3%, înregistrându-se o scădere a acesteia cu 0,1% față de anul 2005.

Grafic 1 – Evoluția populației totale din România

Sursă date: EUROSTAT, 2011

Sporul natural anual negativ pentru toată perioada 2000-2011. Ușoara tendință de redresare a nivelului sporului natural din perioada 2005-2009 (de la -1,9% la -1,6%), a fost întreruptă în anul 2010, valoarea înregistrată fiind de -2,2% ceea ce reprezintă o cădere abruptă cu 0,6 puncte procentuale. În UE27 sporul natural anual a înregistrat permanent o tendință pozitivă, iar începând cu anul 2006 acesta s-a menținut stabil în jurul nivelului de 1%. În acest context decalajul dintre România și UE27 la acest indicator s-a accentuat (de la o diferență de 2,5% în anul 2005 la o diferență de 3,2% în anul 2010). (Anexa 2)

Creșterea speranței medii de viață la naștere. Pentru perioada 2005-2011 s-a înregistrat o tendință generală de creștere a speranței medii de viață la naștere atât pentru bărbați, cât și pentru femei, în concordanță cu tendința generală din UE27. Analiza indicatorilor pune în evidență faptul că, în a doua jumătate a perioadei analizate s-a înregistrat o tendință de reducere a decalajelor dintre România și media din UE27, mai accentuată pentru femei (media de creștere anuală a speranței de viață pentru ultimii 5 ani (UE27 / 2004-2008, România/ 2005-2009) este de 0,24 ani pentru bărbați în UE27 față de media pentru bărbați în România de 0,22 ani. Pentru femei, în România, acest indicator a fost de 0,34 ani, aproape dublu față de media din UE27, de 0,18 ani la aceeași categorie). (Anexa 3)

În anul 2010, speranța medie de viață la naștere, calculată de către Institutul Național de Statistică, indică diferențe importante între mediile rezidențiale fiind: pentru mediu rural de 72,26 ani, iar pentru mediul urban de 74,38 ani.

Femeile au o speranță de viață la naștere mai mare decât bărbații indiferent de mediul de rezidență (urban sau rural). Valorile duratei medii a vieții pentru femei, în anul 2010, au fost peste media națională, în mediul urban de 77,91 ani și în mediul rural de 76,54 ani. Sub media națională se poziționează valorile pentru durata media a vieții pentru bărbați: pentru mediul rural de 68,45 ani și pentru mediul urban 70,78 ani.

În aceeași perioadă, aceste tendințe se mențin într-o oarecare măsură la nivel de regiune de dezvoltare cu mici excepții.

La nivel de județ, se înregistrează o variație importantă pentru acest indicator. Astfel, diferențele înregistrate între valorile minime și maxime au fost în anul 2010 pentru femei de 9,2 ani iar pentru bărbați de 7,2 ani.

Minimul duratei medii a vieții atât în mediul rural, cât și în mediul urban s-a înregistrat pentru bărbați în județul Satu Mare, aceste valori fiind de 65,57 ani, respectiv de 66,69 ani; Maximul duratei medii a vieții în mediul rural a fost înregistrat pentru femeile din județul Vâlcea, de 78,55 ani iar maximul duratei medii a vieții în mediul urban a fost înregistrat pentru femeile din județul Vrancea de 79,13 ani (ANEXA nr. 3b.)

Tendința comună de creștere a vârstei medii a femeii la prima naștere și de menținere aproape constantă a ratei totale de fertilitate atât pentru România, cât și pentru UE27, însoțită de o creștere ușoară a decalajelor. În perioada 2005-2008, pentru vârsta medie a femeii la prima naștere, decalajul RO/UE27 a crescut de la 2,79 ani la 2,85 ani, iar pentru rata totală de fertilitate acest decalaj a crescut de la 0,19% la 0,25%.(Anexa 4)

Creșterea explozivă a mobilității geografice pentru muncă a lucrătorilor după aderarea la Uniunea Europeană. ”Libera circulație a forței de muncă a lucrătorilor” reprezintă una dintre valorile fundamentale ale comunității europene chiar de la constituirea sa, fiind stabilită prin tratatul Comunității Economice Europene - EEC, la articolul 39¹, semnat la Roma în anul 1957 (25 martie). Dimensiunea procesului mobilității geografice în plan european a devenit un fenomen, o realitate cu implicații majore în multe sisteme (sistemul de protecție socială, de educație, de sănătate, sistemul de pensii, de recunoaștere a calificărilor, etc.). Persistența, amploarea și durata acestui fenomen nu poate fi ilustrată pe baza statisticilor naționale (în

---

¹ 12002E039, Treaty establishing the European Community (Nice consolidated version) - Part Three: Community policies - Title III: Free movement of persons, services and capital - Chapter 1: Workers - Article 39 - Article 48 - EC Treaty (Maastricht consolidated version) - Article 48 - EEC Treaty

prezent nu există date statistice oficiale cu privire la numărul românilor care lucrează în UE27). Recent Comisia Europeană a comunicat că 2,1 milioane de români lucrau în alte state membre ale UE27. *"Statisticile statelor membre si rezultatele sondajelor efectuate pe piața forței de munca arată că la începutul anului 2010 aproape 2,5 milioane de cetățeni români si bulgari lucrau în 15 state ale Uniunii Europene. Dintre aceștia, 2,1 milioane de persoane sunt români, majoritatea lucrând în Italia (890.000), Spania (825.000) și Germania (110.000)"*, a declarat pentru Ziarul Financiar Cristina Arigho, purtător de cuvânt al Departamentului de Ocupare, Afaceri Sociale si Incluziune din cadrul Comisiei Europene.

Această migrație masivă a forței de muncă active petrecută într-un interval de timp foarte scurt a dezechilibrat piața muncii internă, fenomenul fiind greu de gestionat, astfel încât să poată fi elaborate politici adecvate de echilibrare dintre cerere și ofertă. Astfel că, dacă la începutul perioadei analizate piața internă a funcționat cu excedente mai mari de ofertă, după a doua jumătate a anilor 2000, odată și cu modificările structurale ale economiei, piața a funcționat cu deficite mari în anumite sectoare și ramuri economice. Șomajul redus nu a reprezentat în sine un indicator real de eficiență, atâta timp cât multe ramuri economice nu au putut angaja personal suficient și de calitate dorită. Este evident că mărimea neconcordanțelor dintre cerere și ofertă au sporit riscul pierderii de productivitate, sistemul de formare profesională continuă a adulților, pârghia cea mai importantă de contracarare a fenomenului, funcționând cu destul de multe deficiențe.

Un alt efect extrem de important al acestei migrații masive pentru muncă a avut loc în planul sustenabilității sistemului de protecție socială al pieței muncii din România și din UE27, condiționat de integrarea activă și participarea efectivă prin contribuții la aceste sisteme pentru lucrătorii români care lucrează pe teritoriul altor state din spațiul UE27. Pe baza declarației recente a ministrului muncii din Spania 1/3 dintre cetățenii români care lucrează în Spania sunt conectați la sistemul de protecție socială .

Aceste tendințe demografice au condus la modificări importante în structura pe vârste a populației si a ratelor de dependență de vârstă ceea ce implică oportunități și constrângeri majore pentru creșterea ratelor de ocupare.

Modificări în structura pe vârste a populației.

În ultima decadă s-a înregistrat o tendință continuă de creștere a vârstei mediane a populației României de la 34,4 ani în 2000 la 36,4 ani în 2005, ajungând la 38,3 ani în 2010. (Anexa 5a, Anexa 5b, Anexa 5c).

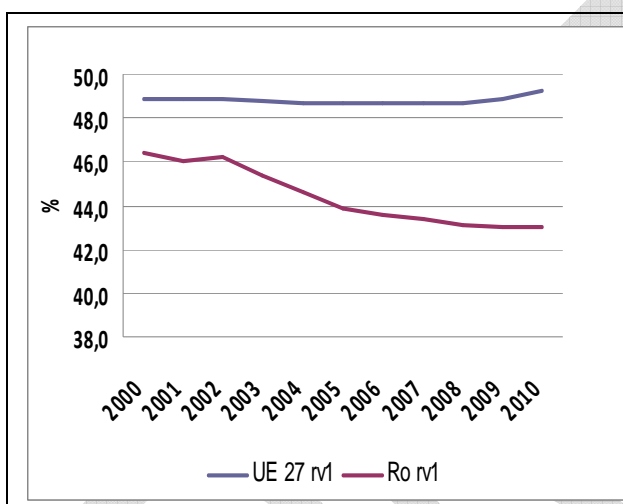
1. Ponderea populației în vârstă de muncă în total populație (indiferent de modul de calcul al acesteia: 15-64 ani (varianta 1) sau 20 - 60 ani (varianta 2)) a înregistrat o tendință evidentă de creștere, însoțită de o scădere a populației tinere. Creșterile cele mai mari ale acestor ponderi sunt înregistrate pentru grupa de vârstă 25-44 ani (varianta 1) de la 29,7% la 31,4%, și respectiv pentru grupa de vârstă de 40-59 de ani (varianta 2) de la 25,4% la 27,2%. În această varianta de calcul 2, ponderea cea mai mare în total populație a fost înregistrată pentru grupa de vârstă de 20-39 de ani.
2. Scăderea ponderii populației tinere în total populație, este mai accentuată în a doua parte a perioadei analizate. Cea mai mare scădere este înregistrată pentru grupa de vârstă 0-19 ani, de 2,9%, de la 23,9% în anul 2005 la 21% în anul 2010, ceea ce va avea consecințe viitoare atât pentru creșterea ocupării, cât și pentru politicile de asigurări și asistență socială.

3. Ca urmare a schimbării structurii pe vârste a populației, **rata de dependență de vârstă**² în România înregistrează tendințe divergente față de UE27 în ansamblul său (pentru UE27 această rata crește de la 48,9% în 2000 la 49,2% în 2010, iar pentru România scade de la 46,4% în 2000 la 43,0% în 2010).
4. Aceste diferențe și tendințe contrare se datorează în principal scăderii mai accentuate în România a ratei de dependență pentru tineri față de media UE27 și a sensului diferit de variație a ratei de dependență a vârstnicilor în România față de UE 27.

Graficul 2 Rata dependenței de vârstă din Romania și UE27

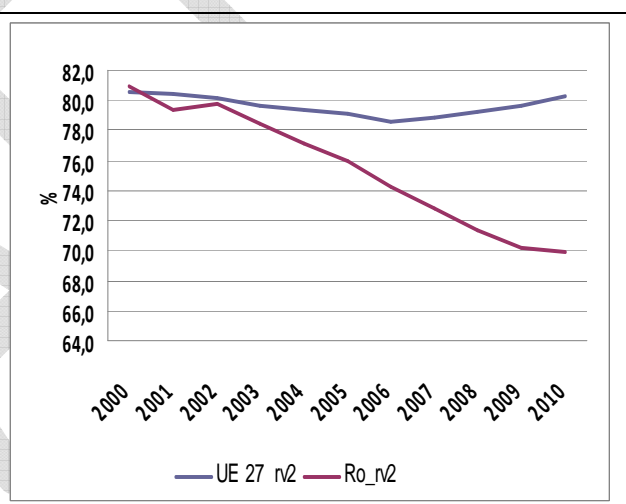
5. a) Varianta 1

Rata dependenței de vârstă (Populația în vârstă de 0-14ani împreună cu populația în vârstă de 65+ divizată la populația în vârstă de muncă 15-64 ani)

b) Varianta 2

Rata dependenței de vârstă (Populația în vârstă de 0-19 ani împreună cu populația în vârstă de 60+ divizată la populația în vârstă de muncă 20-59 ani)

Sursa date: baza de date EUROSTAT, 2010

2. Participarea populației la activitatea economică, ratele de activitate pe grupe de vârstă, pe sexe și pe regiuni de dezvoltare.

Ca urmare a tendințelor demografice înregistrate, în perioada 2000-2011 s-au manifestat modificări importante ale volumului și structurii resurselor de muncă, atât pe total țară, cât și la nivel de regiuni de dezvoltare.

Astfel la nivel național populația în vârstă de muncă (15-64 ani) a scăzut cu cca. 761 mii persoane pentru total perioadă, această scădere nominală fiind de 76,11 mii persoane în perioada 2008-2011.

² Populația în vârstă de 0-14 ani împreună cu populația în vârstă de 65+ divizată la populația în vârstă de muncă 15-64 ani (varianta 1) sau populația în vârstă de 0-19 ani împreună cu populația în vârstă de 60+ divizată la populația în vârstă de muncă 20-59 ani (varianta 2)

La nivel regional se înregistrează tendințe divergente, unele dintre regiuni înregistrând solduri negative atât pentru femei, cât și pentru bărbați (Sud Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Sud-Est, Nord-Vest), altele înregistrând solduri pozitive atât pentru femei, cât și pentru bărbați (Centru, Vest, București Ilfov, Nord-Est). În perioada 2008-2010, perioada de început a crizei, unele dintre aceste tendințe s-au schimbat: în regiunea Centru a început să înregistreze un sold negativ atât pentru femei, cât și pentru bărbați, în regiunea Vest pentru femei. (ANEXA 6a, Anexa 6b, Anexa 6c))

Evoluția ratelor de activitate

În ultimul deceniu au avut loc transformări economice și sociale cu impact important asupra participării forței de muncă la viața economică fiind puse în evidență fenomene care evidențiază accelerarea tranzițiilor din ocupare în inactivitate sau de blocare în inactivitate, cu accente mai pronunțate pentru tineri și pentru persoanele în vârstă. Analiza ratei de activitate în complementaritate cu rata de inactivitate reprezintă primul pas în vederea realizării analizei performanței ocupării și șomajului. Procesul de tranziție din inactiv în șomaj sau din inactiv în ocupare oferă o imagine importantă în vederea stabilirii politicilor de stimulare a atingerii țintei finale a ocupării sau pe etape. (ANEXA 7.)

În perioada 2002-2011, rata de activitate a persoanelor în vârstă de muncă (15-64 ani) a rămas aproximativ constantă, situându-se în jurul valorii de 63,4% , cu o tendință de scădere la începutul perioadei și apoi o revenire în perioada 2009-2011. Tendința de evoluție ratelor de activitate pentru populația în vârstă de muncă din România a fost divergentă față de cea înregistrată la nivelul UE27, conducând la o creștere a decalajelor înregistrate. Astfel dacă, la începutul perioadei analizate diferența ratelor de activitate România-UE27 a fost de cca. - 5,15 puncte procentuale, în anul 2011 această diferență a crescut la o valoare de -7,3 puncte procentuale.

Nu aceeași tendință se manifestă și la nivel regional. Dintre toate regiunile de dezvoltare doar regiunea București–Ilfov înregistrează o tendință de convergență vizibilă cu media UE27. În celelalte regiuni diferențele față de media UE27 s-au accentuat, fenomen mult mai pronunțat în regiuni ca: Centru, Sud-Muntenia, Vest și Sud-Est. În contextul crizei economice se manifestă o creștere a dispersiei ratelor de activitate pe regiuni de dezvoltare. Astfel, dacă la începutul perioadei diferența dintre valoarea cea mai mică și valoarea cea mai mare a ratelor de activitate la nivel regional era de 5,21 puncte procentuale, în anul 2011 această diferență aproape că s-a dublat, atingând o valoare de 9,53 puncte procentuale.

Neomogenitatea din punct de vedere regional a ratelor de activitate a crescut în perioada de după anul 2008 pentru grupele 25-34 ani, 35-44 ani, 45-54 ani, mai accentuat pentru grupa 25-34 ani. Grupele de vârstă marginale (15-24 ani și 55-64 ani) au înregistrat o tendință de creștere a omogenității, deși tendința generală a fost de scădere. Totuși, în intervalul 2008-2010 pentru grupa de vârstă 15-24 ani se înregistrează comportamente diferite astfel că, în regiunile București-Ilfov, Nord-Est și Nord-Vest se înregistrează o inversare de tendință, aceasta devenind pozitivă și convergând către media UE27.

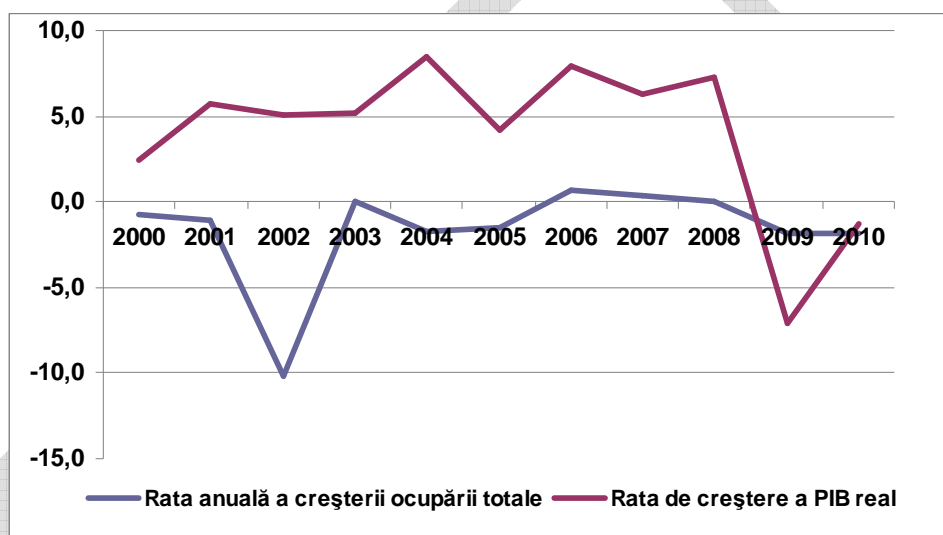
Rata de activitate pentru populația 55-64 ani a fost, pentru întreaga perioadă, mai mică decât cea înregistrată în UE27. În prima parte a intervalului ea a înregistrat o tendință vizibilă de convergență, dar după anul 2008 această tendință s-a inversat. Pierderea înregistrată în perioada 2008-2011 a fost de cca. 2,71 puncte procentuale. La nivel regional rata de activitate pentru această grupă de vârstă a variat într-un ecart foarte mare, existând regiuni care depășeau media UE27 cum ar fi: regiunea Nord-Est și regiunea Sud-Vest Oltenia. **Regiunea București-Ilfov înregistrează diferențe pozitive foarte mari atât față de media din România (7,73 puncte procentuale, respectiv 17,92 puncte procentuale.** Neomogenitatea la nivel

regional pentru rata de activitate a acestei grupe de vârste s-a redus rămânând totuși foarte ridicată (diferențele dintre ratele maxime si minime au fost in anul 2002 de 31,16, iar pentru anul 2011 de 20,7).

3. Tendințe ale ocupării forței de muncă

Modelul de creștere economică al României din perioada 2000 - 2010, bazat pe consum intern și nu pe ocupare, consumul realizându-se mai mult pe baza creditelor și mai puțin pe baza câștigurilor din muncă, a fost unul nesustenabil, criza economică punând în evidență vulnerabilitățile acestuia. Chiar dacă în perioada 2000-2008 s-au înregistrat ritmuri de creștere economică mari economia nu a absorbit forță de muncă corespunzătoare contextului favorabil. În această decadă în România rata totală de ocupare a populației în vârstă de muncă 15-64 de ani a scăzut cu 5,4% , rata de ocupare a forței de muncă vârstnice 55-64 de ani a scăzut cu 10,9% și rata de ocupare feminină a scăzut cu 7% din (Anexa nr. 8)

Grafic 3 Rata ocupării în România și poziția relativă față de țintele de la Lisabona

4.

Sursa date: Eurostat și calculele autorului

Populația ocupată în vârstă de muncă 20-64 de ani evoluții absolute și relative

În perioada 2002-2011, populația ocupată din România a avut o tendință de creștere ușoară, tendință comună cu cea a UE 27. Numărul de persoane ocupate a crescut pentru perioada amintită cu 13821,8 mii persoane pentru UE27 și cu 67,1 mii persoane pentru România.

Criza economică a început să afecteze în mod vizibil nivelul ocupării după 2008, în acest an realizându-se ultimul maxim pentru ocuparea absolută. În perioada 2008-2011 populația ocupată a scăzut la nivelul UE27 cu 3389,6 mii persoane iar la nivelul României cu 93 mii persoane. (Anexa nr. 9)

Evoluțiile la nivel de regiune sunt neomogene:

- pentru perioada 2002-2011:

- în regiunea București-Ilfov s-a înregistrat cea mai mare creștere absolută a perioadei, de 139,9 mii persoane, fiind urmată de regiunea Nord-Est cu 135,1 mii persoane și regiunea Nord-Vest cu 26,3 mii persoane;
- regiunea Sud-Muntenia a înregistrat cea mai mare scădere absolută a perioadei de 98,7 mii persoane, urmată de regiunea Centru cu 73,3 mii persoane, Sud-Vest Oltenia cu 38,2 mii persoane și regiunea Sud -Est cu 23,4 mii persoane;
- regiunea Vest a înregistrat cea mai mică variație pentru perioada 2002-2011 cu o scădere de 600 de persoane;
- regiunea Sud-Vest înregistrează un progres remarcabil în termeni de performanță a ocupării. Astfel, în perioada 2008-2011, populația ocupată în vârstă de 20-64 de ani scade doar cu 2,9 mii persoane, pastrand tendința de dinainte de criză.

b. pentru perioada 2008-2011:

- regiunea Nord-Est înregistrează cea mai mare creștere a perioadei, cu 88,1 mii persoane, fapt care indică o activitate economică intensă și o slabă influență a crizei economice. O altă regiune cu un salt „spectaculos” în termeni de performanță a ocupării este regiunea Nord-Vest. Această regiune realizează o creștere absolută de 48,9 mii persoane, aproape dublul creșterii din perioada 2002-2011. Regiunea București-Ilfov pierde supremația în perioada 2008-2011 dar reușește să realizeze o creștere de 25,8 mii persoane.
- regiunea Sud-Muntenia a înregistrat cea mai mare scădere absolută a perioadei de 131,2 mii persoane – depășind pierderea de locuri de muncă în termeni absoluți din perioada 2002-2011 de 98,7 mii persoane. Menținerea tendinței de scădere continuă a ocupării pentru această regiune indică existența unor probleme structurale care necesită măsuri specifice. Aceeași tendință de scădere a ocupării este prezentă și în regiunea Centru. În perioada 2008-2011 regiunea a înregistrat o scădere absolută a ocupării de 76,4 mii persoane, situație comparabilă cu cea întâlnită în cazul Regiunii Sud-Muntenia (nivel mai mare decât scăderea absolută înregistrată în total perioada 2002-2011 de 73,3 mii persoane).
- regiunea Vest iese din zona de „echilibru” și înregistrează o scădere absolută a populației ocupate în vârstă de 20-64 ani de 14,6 mii persoane.

După anul 2010 devine evidentă tendința de creștere a neomogenității ocupării la nivel regional (exprimată prin variația amplitudinii dintre valorile maxime și minime înregistrate între regiuni) atât pentru populația ocupată totală, cât și pentru cea masculină și feminină. Amplitudinea între extreme pentru ocuparea masculină a fost de 702 mii persoane, în 2011 față de 394 mii persoane în 2010. Același efect este vizibil și pentru ocuparea feminină, tendință mai puțin accentuată față de cea a ocupării masculine. (amplitudine de 524 mii persoane în 2011 față de doar 351 mii persoane în 2010).

Rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 de ani a scăzut cu 0,5 puncte procentuale de la 63,3% în 2002 la 62,8% în 2011. În perioada 2008-2011 această tendință s-a accentuat pierderea înregistrată fiind de 1,6% . (Anexa 10)

La nivel regional se înregistrează câteva aspecte specifice și anume:

- În anul 2011, **Regiunea Nord-Est** și **Regiunea București-Ilfov** înregistrează nivele ale ratei ocupării apropiate de 68,5% și respectiv de 68,2%. Aceste regiuni se poziționează la o diferență minimă față de media UE27 de 0,1% puncte procentuale, respectiv 0,4%.
- Regiunea Nord-Est a înregistrat o tendință continuă de creștere a ratei ocupării pentru ambele perioade, respectiv de 3,7% în perioada 2002-2011 și de 2,4% ale în perioada 2008-2011. Pentru întreaga perioadă, regiunea București – Ilfov a înregistrat cea mai mare creștere a ratei de ocupare respectiv de 6,1%, ritm care nu a fost însă susținut cu aceeași intensitate în perioada 2008-2011.
- În anul 2011, regiunile Sud-Vest Oltenia, Nord-Vest, Vest, cu rate a ocupării de 64,9%, 63,4% și respectiv de 62,9% s-au poziționat în jurul valorii naționale, aflându-se la o distanță de 3,7%, 5,2% și 5,7% față de media UE 27.
- Regiunea Nord-Vest a înregistrat o tendință ascendentă, atât pentru perioada 2002-2011, cu o creștere totală de 0,5% , cât și pentru perioada 2008-2011 cu o creștere totală de 1,8%, situându-se pe locul 2 , din această perspectivă, după regiunea Nord-Est.
- Regiunea Sud-Vest a pierdut 2,4% din rata de ocupare între 2002-2011 și 0,5% în perioada 2008-2011. Din perspectiva distanței față de media UE27, această regiune se plasează în poziția cea mai favorabilă, media ratei de ocupare aflându-se la 3,7% față de media UE27 în anul 2011.
- Regiunea Vest și-a menținut constantă rata ocupării între anii 2002-2011, în perioada crizei, respectiv în perioada 2008-2011 aceasta a scăzut cu 2,3%, fiind la 5,7% față de media UE în 2011.
- După anul 2008, regiunea Sud-Muntenia înregistrează cea mai dramatică scădere a ratei de ocupare, înregistrând în anul 2011 o valoare de 59,6%, nivel care reprezintă minimul perioadei 2002-2011. „Căderea” ratei ocupării pentru regiunea
- În perioada 2002-2011 rata ocupării pentru regiunea Sud a scăzut cu 4,3% iar în perioada 2008-2011 a scăzut cu 6,8%,.
- Regiunea Sud-Est este penultima în serie, cu rata ocupării de 57,9%, aflată la 10,7% față de media UE27. Și această regiune păstrează tendința de scădere a ratei ocupării pentru ambele perioade analizate astfel pentru perioada 2002-2011 rata ocupării a scăzut cu 2,7% iar în perioada 2008-2011 a scăzut cu 2,3%.
- Regiunea Centru are în 2011 cea mai mică rată a ocupării de 56,5%, aflată la 12,10% față de media UE27. Această regiune a menținut constantă tendința de scădere a ratei ocupării pentru ambele intervale analizate.

Tendențe și modificări structurale ale economiei și modificări în structura sectorială a ocupării

Unul din obiectivele majore ale strategiei de ocupare și ale politicilor aplicate în domeniu, în perioada analizată a fost reducerea ocupării din agricultură și îmbunătățirea calitativă a acestei ocupări. Eforturile făcute în această direcție, peste care s-a suprapus, după aderarea României la UE, și fenomenul de migrație masivă pentru muncă a persoanelor auto-ocupate din zona rurală, au condus la reducerea acestei ocupări, de la o pondere de 46,3% în total, în anul 2000, la o pondere de 25,7% în anul 2010. (Anexa nr.11)

Această reducere de ocupare s-a realizat cu creștere de productivitate, ceea ce poate fi considerat un semnal pozitiv, valoarea productivității ramurii (calculată ca VAB/an/persoană ocupată), crescând în aceeași perioadă de la 0,9 mii euro/an/persoană ocupată la 3,1 mii euro/an/persoană ocupată. Valorile înregistrate în termeni de productivitate și de ocupare ale ramurii, sunt încă departe de mediile obținute la nivelul Uniunii Europene în ansamblu.

Industria, ramură economică în care ocuparea salariată este cea mai numeroasă, a înregistrat cea mai mare pondere a ocupării în total ocupare în anul 2010 și o tendință crescătoare față de anul de bază, chiar dacă în perioada 2009-2010, ramura a pierdut o parte din această ocupare. Productivitatea ramurii a crescut însă semnificativ, practic aceasta crescând de cca. 3,25 ori. Construcțiile a fost sectorul cu dinamica cea mai mare de creștere, contribuția acestuia la total valoare adăugată brută practic s-a dublat, preluând astfel o parte din ocupare, contribuind în 2010 cu 8,9% la ocuparea totală, față de 3,6% în anul de bază. Creșterea de ocupare a sectorului s-a realizat odată cu creșterea de productivitate.

Sectorul serviciilor financiare a înregistrat o dinamică aparte, acest sector înregistrând cea mai mare productivitate, aceasta atingând în anul 2010 o valoare de 34,9 mii euro/an/persoană ocupată. Această productivitate nu a fost însă însoțită de o creștere de ocupare concordantă, chiar dacă ponderea ocupării în total ocupare s-a dublat în total perioadă.

Celelalte servicii (fără comerț, transporturi și telecomunicații) și inclusiv administrația publică, au înregistrat o creștere importantă de ocupare, însoțită de o creștere de productivitate și de o creștere a aportului la valoarea adăugată brută totală.

Dacă în sectorul „comerț, transporturi și servicii pentru telecomunicații” contribuția VAB în total România (23,8%) este comparabilă cu media UE 27 (20,8%) la nivelul anului 2010, celelalte sectoare sunt asimetrice. Astfel, sunt înregistrate diferențe pozitive pentru România în raport cu media UE27 ale ponderii VAB realizate între sectoarele: industrie cu 10%, în agricultură 5% și în construcții 4% și diferențe negative între sectoarele: afaceri și servicii financiare -13,3%, alte servicii -9,7%.

Considerăm utilă diferențierea performanțelor economiei în termeni de rezultate exprimate prin valoarea adăugată brută - VAB, ca un reflex al diferențelor structurale și de potențial competitiv al economiei românești în raport cu termenii medii ai UE 27. Chiar dacă recent sectoarele de tip servicii (comerț, telecomunicații, servicii financiare, etc.) au demonstrat o capacitate mare de a crea valoare adăugată, susținem pentru România reconsiderarea aspectelor ce țin de re tehnologizare și de modernizare a agriculturii. Contribuția agriculturii, sector cu potențial de dezvoltare economică important, mai ales în noul context global de creștere a interesului pentru asigurarea securității alimentare, poate fi crescută prin valorificarea avantajului competitiv natural.

Evoluția structurii VAB (la prețuri de bază) și a populației ocupate, după sectoarele de activitate (agregare CAEN Rev.1), în perioada 2000-2010

Sectoare de activitate	2000			2005			2008			2010		
	VAB pe sectoare	Populație ocupată pe sectoare	VAB/pers Ocupată	VAB pe sectoare	Populație ocupată pe sectoare	VAB/pers Ocupată	VAB pe sectoare	Populație ocupată pe sectoare	VAB/pers Ocupată	VAB pe sectoare	Populație ocupată pe sectoare	VAB/pers Ocupată
	%	%	mii euro/rr pers ocup	%	%	mii euro/rr pers ocup	%	%	mii euro/rr pers ocup	%	%	mii euro/rr pers ocup
Agricultură, vânătoare și pescuit	12,1	46,3	0,9	9,5	33,3	2,2	7,4	29,9	3,3	6,7	25,7	3,1
Industria inclusiv energie	29,0	20,9	4,7	28,1	24,4	8,8	25,8	23,1	14,9	29,7	23,3	15,3
Construcții	5,4	3,6	5,1	7,4	5,4	10,4	11,9	7,8	20,3	10,0	8,9	13,4
Comerț, transporturi și servicii pentru telecomunicații	23,8	13,8	5,8	24,5	16,7	11,1	25,1	19,2	17,3	23,8	20,8	13,7
Afaceri și servicii financiare	16,4	2,6	21,3	15,0	4,5	25,6	15,0	4,7	42,0	15,7	5,4	34,9
Alte servicii	13,4	12,8	11,5	15,5	15,7	21	14,8	15,3	12,9	14,1	15,9	27,4

Modificări ale ocupării după statutul ocupațional

Scăderea masivă a numărului de persoane ocupate în agricultură cu 2.663,4 mii persoane (de la 4.988,4 mii persoane în anul 2000 la 2.325 mii persoane în anul 2010), reprezintă o mutație majoră a structurii ocupaționale a ocupării. Aproape integral această populație ocupată pierdută din agricultură avea statutul ocupațional de lucrător pe cont propriu (2.547,6 mii persoane). Din păcate migrația pentru muncă a acestor lucrători, către alte țări ale UE, nu a însemnat modificarea de statut ocupațional, iar eventuala lor revenire în România va trebui însoțită de programe masive de reconversie profesională. (Comisia Europeană a raportat în 2011 că 2,1 milioane de români lucrează în țări ale UE27, mulți fiind lucrători în agricultură în Spania, Italia, etc.) Realocarea pe ramuri și sectoare a lucrătorilor pe cont propriu a înregistrat o deplasare către sectorul de construcții (cu 135,5 mii persoane), ceea ce reflectă o precarizare a muncii în acest sector, cu tendințe de creștere a segmentării pieței și a dezvoltării dimensiunii muncii la negru. La nivel european, ponderea cea mai semnificativă a lucrătorilor pe cont propriu se înregistrează în sectorul de afaceri și servicii financiare, administrație publică și servicii comunitare/ activități gospodărești, tendință neînregistrată în România în perioada analizată.

Tendința de reducere a ocupării nesalariale a fost însoțită de o creștere a **numărului de salariați, cu 751,8 mii persoane**. Sectoarele cu dinamica cea mai mare în ceea ce privește creșterea numărului de salariați sunt: industria cu 111,7 mii persoane, comerțul cu 407,8 mii persoane, construcțiile cu 284,7 mii persoane, tranzacții și intermediari financiare cu 196,6 mii persoane și administrația publică cu 90,1 mii persoane.

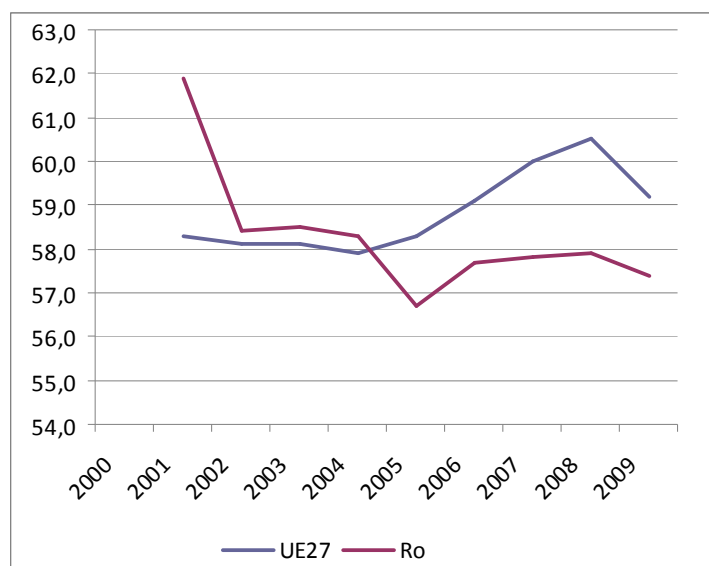
În acest context se poate afirma că, deși ca nivel absolut ocuparea s-a diminuat în România, depărtându-se de țintele asumate strategic, structura acesteia s-a ameliorat, apropiindu-se de cea europeană, ceea ce creează premisele unei creșteri sănătoase în viitor (**Anexa 6, Anexa 12**).

Ocuparea salarială a fost majoritar o ocupare cu contract de muncă cu timp complet, ocuparea cu timp parțial reprezentând în România o proporție mult mai mică în total ocupare, contrar tendințelor înregistrate la nivel mediu UE. Din această perspectivă, diferențele dintre România și media UE privind rata de ocupare (calculată ca echivalent normă întreagă) se diminuează considerabil acestea fiind doar de 1,8 puncte procentuale, în perioada 2005-2010

Evoluția ratei ocupării în echivalent program³ complet, România și UE 27

---

^{3***}, *Indicators for monitoring the Employment Guidelines including indicators for additional employment analysis 2010 compendium, Latest update: 20/07/2010, European Commission, Dg Employment, Social Affairs And Equal Opportunities, Unit D/2: European Employment Strategy, CSR, Local Development*

Source: EU-LFS; annual averages from 2005, Data updated May 2010

Ocuparea cu durată determinată/ ocuparea temporară

Ocuparea cu durată determinată exprimată ca pondere în ocuparea totală (Anexa 18) pentru grupa de vârstă 20-64 de ani reprezintă în anul 2011 la nivelul UE27 13,1% iar în România 1,5%. Pentru această grupă de vârstă dinamica este pozitivă și relativ lentă: în perioada 2002-2011 a crescut ponderea ocupării cu durată determinată cu 1,9% la nivelul UE27 și respectiv cu 0,6% în România. În România se evidențiază tendința comună cu tendința UE27 de creștere a ponderii ocupării cu durată determinată și în perioada 2008-2011: respectiv cu 1,9% pentru UE27 și cu 0,3% pentru România.

Din perspectiva genului România are tendință diferită față de UE27. La nivel UE27 ponderea ocupării temporare este mai mare pentru femei iar în România este mai mare pentru bărbați: în anul 2011 diferența între ponderile ocupării cu durată determinată în total ocupare între bărbați și femei este de (-1,2%) în UE27 și de (0,5%) în România. Accentuarea tendinței contrare după gen este pusă în evidență de dinamica diferenței între ponderile ocupării cu durată determinată în total ocupare între bărbați și femei: în UE27 se manifestă tendința de scădere a diferenței după gen de la (-1,9%) în 2002 la (-1,2%) în 2011 iar în România, este vizibil fenomenul invers de creștere a diferenței după gen de la 0,1% în 2002 (aproape nesemnificativ) la 0,5% în 2011.

Analizând acest indicator pentru grupele de vârstă marginale putem afirma faptul că **ocuparea cu durată determinată este caracteristică pentru tineri 15-24 de ani și cel mai puțin reprezentată pentru grupa 50-64 de ani. Această formă de ocupare are rol de anticameră în intrarea efectivă pe piața muncii. Ocuparea cu durată determinată are rol pozitiv dacă este urmată de tranziția în ocupare cu durată determinată.** Dacă această "legitate" este universal valabilă pentru tineri 15-24 de ani principiul, poate fi aplicat și în cazul persoanelor care înregistrează o absență mai mare pe piața muncii (femeile care îndatoriri familiale - creștere copii, îngrijire membrii familiei, etc.).

Grupa de vârstă 15-24 de ani prezintă în anul 2011 cele mai mari valori pentru ocuparea temporară: 42,5% pentru UE27 și 5,8% pentru România, ponderile ocupării cu durată determinată fiind de 3 ori mai mari decât ponderile ocupării cu durată determinată pentru populația în vârstă de muncă 20-64 de ani.

În ipoteza scenariului (Anexa 19) de creșterea a ocupării temporare în România (pentru populația 15-24 ani de la 5,8% la 42,5% și pentru populația 20-64 de ani de la 1,5% la 13,1%) la nivelul ponderii ocupării temporare în ocuparea totală UE27 în anul 2011, atunci creșterea absolută estimată a populației ocupate cu contract cu durată determinată proiectată ar fi de 248 mii persoane pentru grupa 15-24 de ani și de 1004 mii persoane pentru grupa 20-64 de ani. În aceste condiții rata ocupării ar deveni 32,1% pentru grupa de vârstă 15-24 de ani și de 70% pentru grupa 20-64 de ani.

4 Tendințe și caracteristici ale șomajului

Pentru populația de 15 ani și peste

În anul 2011 numărul total de șomeri în vârstă de 15 și peste a fost în România de 730,2 mii persoane iar în UE27 de 23235,2 mii persoane, numărul de șomeri din România reprezentând astfel, 3,1% din numărul de total de șomeri ai UE27. În intervalul 2002-2011 tendința de evoluție a numărului de șomeri în România a fost contrară ca sens cu cea înregistrată în UE27. În România numărul de șomeri a scăzut cu 154 mii persoane iar în UE27 a crescut cu 2911 mii persoane. În perioada 2008-2011 sensul acestor evoluții au fost similare atât în România, cât și în UE27 numărul de șomeri au crescut: în România cu 155 mii persoane iar în UE27 cu 6465 mii persoane.

La nivel regional evoluțiile numărului de șomeri au fost divergente, tendința de omogenizare accentuându-se în ultimul an al perioadei.

Ca aspect semnificativ se remarcă faptul că în regiunea Sud-Muntenia se înregistrează cea mai mare proporție a șomerilor dintre toate regiunile. În anul 2011, această regiune contribuia cu cca. 20,8% șomeri în totalul național, pondere care reprezintă și maximum înregistrat pentru întreaga perioadă 2002-2011. Cea mai mică pondere a numărului de șomeri se înregistrează în anul 2011 în Regiunea Vest, de 6,8%. (Anexa nr.13)

În anul 2011, **rata șomajului pentru persoanele în vârstă de 15 ani și peste**, a fost în România sub cea a UE27, de 7,4% față de 9,6%.

În anul 2011 Regiunile Centru (11,1%), Sud-Muntenia(10,4%) și Sud-Est (10,1%) au înregistrat rate ale șomajului puțin peste media UE27.

Regiunea Sud-Vest Oltenia cu o rată a șomajului de 6,9% și-a menținut tendința de apropiere de media națională, fiind urmată de regiunile Vest, București-Ilfov, Nord-Vest, cu valori ale ratei șomajului pentru persoanele 15+ cuprinse între 5,2%-5,7%. Regiunea Nord-Est cu o rata a șomajului de 4,8% este regiunea cu cea mai mică rată a șomajului din România, în anul 2011. Regiunea Regiunea Centru înregistrează o creștere constantă în ambele perioade analizate de 2,7 și respectiv 2,6%. (Anexa 13b)

Șomajul tinerilor 15-24 de ani

După anul 2008, rata șomajului tinerilor 15-24 de ani a înregistrat o creștere importantă de la 18,6% la 23,7%, o creștere comparabilă cu cea înregistrată la nivel UE27 (de 5,1%).

La nivel regional , în anul 2011 se remarcă o puternică tendință de creștere a dispersiei ratei șomajului tinerilor. Astfel în regiunea Centru se înregistrează o rata a șomajului pentru tineri

15-24 de ani de 36,3%, maximul regional, iar minimul regional este înregistrat în regiunea Nord-Est, de 11,9%. Diferența între maxim și minim este de 11,9% în creștere cu 7,7% față aceeași diferență din anul 2002.

Această creștere de disparitate se evidențiază și în ceea ce privește diferențele regionale față de media UE27. În anul 2011 este evidentă creșterea diferenței față de media UE27 pentru regiunea Centru cu 14,9%, pentru regiunea Sud-Muntenia cu 11,5% și pentru regiunea Sud-Est cu 9,3%.

Ponderea numărului de șomeri în vârstă de 15-24 de ani în numărul total de șomeri 15+ ai fiecărei regiuni este de asemenea, foarte neomogenă. În anul 2011 regiunea Nord-Vest a avut o ponderea maximă pentru șomerii tineri în total șomeri de 33,4% iar minimul acestui indicator a fost realizat în regiunea Sud-Vest Oltenia de 22,3%, singura regiune aflată sub media UE27 din această perspectivă. Această diferență între maximul și minimul regional a fost în creștere față de 2009, cu 4,75%.

În perioada 2002-2011 ponderea numărului de șomeri tineri în total șomeri a scăzut pentru toate regiunile cu excepția regiunii Vest (a crescut cu 0,8%). În perioada 2008-2011 a crescut această pondere cu 2% în regiunea Centru, cu 1,6% în regiunea Nord Vest și cu 0,9% în Sud Muntenia. În celelalte regiuni s-a menținut tendința anterioară de scădere cu valori cuprinse între 2,2% și 9,6%

Rata șomajului tinerilor (15-24ani) este de 5,5 ori mai mare decât rata șomajului pentru persoanele în vârstă de 25 ani și peste în regiunea Nord-Vest, de 5,3 ori mai mare în București – Ilfov și de 3 ori mai mare în Nord-Est . (Anexa nr. 14 a,14b și 14c)

Șomajul de lungă durată (peste 12 luni sau mai mult)

Evoluția numărului de persoane șomere de lungă durată în perioada 2002-2011

În anul 2011 numărul de șomeri de lungă durată (conform LFS) a fost de 10018 mii persoane în UE27 și de 306 mii persoane în România.

În perioada 2002-2011 tendința de evoluție a numărului de șomeri de lungă durată au fost divergente în România comparativ cu media UE27. Dacă în UE27 numărul de șomeri a crescut cu 1503 mii persoane în România a scăzut cu 171 mii persoane.

În perioada 2008-2011 s-a înregistrat o tendință comună de creștere atât în România, cât și în UE 27, mai pronunțat în UE27.

Regiunile Sud-Muntenia și Sud-Est înregistrează în anul 2011 cel mai mare număr de persoane șomere de lungă durată, 64 mii persoane, respectiv de 62 mii persoane. Regiunile Centru (52 mii persoane), Nord Est (38 mii persoane) și Sud Vest (37 mii persoane) sunt urmate de Regiunea Nord Vest cu 28 mii persoane. Toate aceste regiuni au în comun o tendință generală de creștere a șomajului de lungă durată pentru anii 2008-2011, creștere care variază de la un minim de 7 mii persoane, pentru regiunea București Ilfov la un maxim de 21 mii persoane pentru regiunea Sud Est (Anexa 15a).

Regiunea Vest înregistrează în anul 2011 un număr de 21 mii persoane aflate în șomaj de lungă durată. Regiunea București Ilfov înregistrează 3 mii de persoane - cel mai mic număr de șomeri de lungă durată, în anul 2011. Pentru perioada 2008-2011, aceste regiuni au în

comun o tendință de scădere a numărului de persoane aflate în șomaj de lungă durată, cu valori cuprinse între 2 mii persoane și 7 mii persoane.

Structura pe regiuni a șomajului de lungă durată în România

Ponderea numărului de șomeri de lungă durată pe regiuni în totalul național al categoriei este cuprinsă între maximul de 20,9% pentru regiunea Sud-Muntenia și 1% pentru regiunea București-Ilfov.

Ponderea numărului de persoane aflate în șomaj de lungă durată în numărul total de șomeri în România a fost sub valoarea înregistrată la nivelul UE27. Astfel, în anul 2011 ponderea numărului de persoane aflate în șomaj de lungă durată în numărul total de șomeri a fost de 43,1% pentru UE27 și de 41,9% pentru România. Întreaga perioadă 2002-2011 a fost caracterizată de o scădere a numărului de șomeri de lungă durată mai accelerată în România față de UE27, cu 2,2% pentru UE27 și cu 12,1% pentru România. În perioada 2008-2011 tendința de evoluție s-a modificat ca sens, atât în UE27, cât și în România, mai pronunțată în UE27, cu 5,8% față de 0,6% în România. (Anexa 15b)

Șomajul de lungă durată înregistrează disparități regionale importante. În anul 2011 regiunile Sud-Est cu 50,1%, Sud-Vest cu 49,4%, Centru cu 44,9% și Vest cu 43,6% înregistrează ponderi ale numărului de persoane aflate în șomaj de lungă durată în numărul total de șomeri mai mari decât media UE27 (și mai mari față de media națională). Tendința indicatorului a fost de scădere pentru întreaga perioadă, aceste valori situându-se în intervalul de 2,7% și 7,9%. În perioada 2008-2011 doar regiunea Centru continuă tendința de scădere cu 4,1%, celelalte 3 regiuni amintite anterior înregistrează o creștere a acestui indicator cuprinsă între în intervalul de 4,4% și 9,9%.

În anul 2011 regiunile Nord-Vest cu 43,1%, Nord Est cu 42,9% și Sud Muntenia cu 42,2% înregistrează ponderi ale numărului de persoane aflate în șomaj de lungă durată în total șomeri, cu valori cuprinse între media UE27 și media națională. În perioada 2002-2011 toate aceste regiuni înregistrează scăderea acestei ponderi cu valori cuprinse între 8% și 12%. În perioada 2008-2011 doar regiunea sud Muntenia înregistrează o continuare a tendinței de scădere cu 5,7% a indicatorului, celelalte 3 regiuni amintite anterior inversându-și tendința.

Șomajul de lungă durată (12 luni sau mai mult) ca procent din șomajul total, pe sexe și pe grupe de vârstă – perspectivă la nivel național

În anul 2011 ponderea șomajului de lungă durată în șomaj total a fost de 44,4% pentru populația în vârstă de 20-64 de ani și de 41,9% pentru populația în vârstă de 15-64 de ani. Pentru populația tânără de 15-24 de ani această pondere a fost de 41,5%. Diferența față de media UE27 a fost de 1,3% pentru populația în vârstă de 20-64 de ani, 1% pentru populația în vârstă de 15-64 de ani și de 11,4% pentru populația 15-24 de ani. (Anexa 16a, Anexa 16b și Anexa 16c)

Pentru grupele de vârstă 15-24, 15-64 și 20-64 de ani, indiferent de sex, se înregistrează două tendințe similare atât pentru UE27, cât și pentru România: în perioada 2002-2008 se înregistrează o tendință continuă de scădere iar în perioada 2009-2011 se înregistrează o

tendință continuă de creștere. În perioada 2002-2008 se micșorează ecartul între toate grupele de vârstă amintite, după 2009 diferențele între mediile pentru România și mediile UE27 scad pentru grupele de vârstă 15-64 de ani și 20-64 de ani, iar pentru grupa de vârstă 15-24 de ani cresc, indiferent de gen.

În România se observă, ca o caracteristică specifică, faptul că **șomajul de lungă durată nu este diferențiat după gen cât mai ales după grupa de vârstă.**

În anul 2011 ponderea șomajului de lungă durată în șomajul total pentru populația totală în vârstă se 15-24 de ani a fost de 30,1% pentru UE27 și de 41,5% pentru România. În perioada 2002-2011 această pondere a scăzut la nivel UE27 cu 3,4% iar pentru România cu 6,9%. În perioada 2008-2011 are loc o creștere cu 7,3% pentru UE27 în timp ce în România se menține o ușoară tendință de scădere, respectiv această pondere scade cu 1,9%. Diferența între ponderile șomajului de lungă durată în total șomaj pentru tineri s-a menținut peste 11% cu excepția anilor 2009 și 2010. În anul 2009 s-a înregistrat minimul perioadei pentru această pondere pentru România de 29,5% (ca urmare a scăderii față de 2010 cu 14%) și pentru UE27 de 23,2% (ca urmare a creșterii ușoare a ponderii de la minimul perioadei pentru UE27 de 22,8%) cu o apropiere la aproximativ 6%. În anul 2010 s-a obținut cea mai mică distanță, respectiv între ponderile șomajului de lungă durată pentru UE27 și România de 5,5%. Este de remarcă faptul că după 2010 începe să crească din nou diferența între România și UE27.

Rata șomajului de lungă durată

În anul 2011 rata șomajului de lungă durată a fost de 4,1% în UE27 și de 3,1% în România. În perioada 2002-2011, aceasta a scăzut cu 0,1% în UE27 și cu 1,5% în România. În perioada 2008-2011 rata șomajului de lungă durată a crescut cu 1,5% pentru UE27 și cu 0,7% în România. (Anexa 17)

Regiunile Sud-Est cu 5,1%, Centru cu 5% și Sud Muntenia cu 4,4% au valori ale ratelor șomajului de lungă durată peste media UE27 și **înregistrează o o tendință asemănătoare pentru ambele perioade.** În perioada 2002-2011 ratele șomajului pentru regiunile menționate au scăzut cu valori cuprinse între 0,5% și 8%. În perioada 2008-2011 ratele șomajului pentru aceste regiuni au crescut între valorile cuprinse între 1,2% și 1,8%.

În anul 2011, cu o valoare de 3,4%, regiunea Sud-Muntenia prezintă o tendință de apropiere de media națională (3,1%).

Regiunile Vest, Nord -Vest și Nord -Est au valori ale ratelor șomajului de lungă durată cuprinse între 2,1% și 2,5%, și au înregistrat pentru perioada 2002-2011 o scădere cuprinsă între 2% și 1,2%. În perioada 2008-2011 cu excepția regiunii Vest, pentru care rata șomajului de lungă durată a scăzut cu 0,2% celelalte 2 regiuni au înregistrat o creștere cu 1,1% pentru NV și cu 0,3% pentru NE.

În anul 2011 regiunea București Ilfov înregistrează minimul la nivel de regiune cu 0,3% rata șomajului de lungă durată, menținându-și constantă tendința de scădere pentru ambele perioade.

Analiza SWOT pentru ocupare

Intern	
Resurse/Puncte tari	Probleme / Puncte slabe
<p><i>Reglementarea pieții muncii</i></p> <ul style="list-style-type: none"> În anul 2011 a fost realizată reforma coordonată a pieței muncii și a asistenței sociale. Codul Muncii, Codul de Dialog Social, Legea Asistență Socială și Noua lege a pensiilor au fost modificate, republicate și modernizate în vederea "creșterii flexibilității pieței muncii, a îmbunătățirii eficienței negocierii colective (protejând în același timp drepturile lucrătorilor și angajatorilor), creșterea participării forței de muncă"⁴, reformă susținută de realizarea unei "protecții sociale eficiente". Printre instrumentele de creștere a flexibilității pieței muncii românești este afirmat ca obiectiv flexibilizare a programului de lucru. Modificările din Codul Muncii vizează creșterii flexibilității pieței forței de muncă prin promovarea diversificării contractelor individuale de muncă (prin adoptarea de contracte de muncă pe durată determinată / temporară), extinderea perioadelor de probă, precum și creșterea flexibilității programului de lucru. Amplele modificări ale Codului de Dialog Social cu privire la negocierea colectivă și a altor relații de muncă a promovat un nou cadru de dialog (ridicarea pragurilor de reprezentativitate pentru sindicate cât și pentru patronate, eliminarea negocierilor colective la nivel național, precum și eliminarea automată erga-omnes extensie la nivel sectorial nivel, etc). Aceste măsuri includ România, în trendul continuu de descentralizare a negocierilor colective în multe țări, cu accentuarea preferinței pentru negocierile la nivel de întreprindere. Extinderea dialogului social și includerea dialogului civic prin Legea Dialogului Social. Deși termenul de dialog civic nu este definit în legislația națională, prin adoptarea Legii nr. 62/2011 privind 	<p><i>Reglementarea pieții muncii</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Suprapunerea procesului de reformă a pieței muncii din România s-a suprapus cu efectele crizei economico-ființare globale. Performanța pieței muncii a scăzut fiind însoțită de pierderea de locuri de muncă, de scăderea ocupării în termeni nominali și relativi; Nu s-a realizat obiectivul de creștere a flexibilității pieței muncii vizat de reforma pieței muncii. Efectul a fost invers: de creștere a rigidizării peitei muncii (scăderea fluxurilor de lucrători, scădere aponderii contractelor cu durată determinată în total ocupare, scăderea populației ocupate cu program parțial, scăderea teleworkului); Creșterea șomajului tinerilor și blocarea intrării pe piața muncii a tinerilor. Creșterea segmentării pieței muncii. Succesul reformelor care ținesc modernizarea pieței muncii trebuie să facă față tendinței de scădere accelerate a numărului total al populației, ca urmare a îmbătrânirii și migrației (în special mobilitatea de muncă în UE), pe de o parte și de scădere a ocupării forței de muncă pe de altă parte, în condițiile necesității menținerii și sporirii progresului în creșterea productivității, în ritmuri care să asigure diminuarea decalajului important al României față de nivelul mediu european al performanței.

⁴ IMF, **Romania**: Letter of Intent, and Technical Memorandum of Understanding, March 10, 2011

⁵ <http://www.mmssf.ro/nou/index.php/ro/dialog-social/950-dialogul-social-civic>

<p>dialogul social a fost modificată structura și organizarea Consiliului Economic și Social, astfel încât acesta să devină dintr-o structură tripartită de dialog social la nivel național, o structură de dialog civic (între reprezentanții societății civile), similară Comitetului Economic și Social European. Astfel, organizațiile societății civile organizate participă, alături de partenerii sociali, la procesul de consultare în cadrul CES.⁵</p>	
<p>Speranța de viață a înregistrat o tendință continuă de creștere⁶ însoțită de puternice variații regionale.</p> <p>În perioada 2008-2011 crește populația totală în București Ilfov, singura regiune cu această tendință.</p> <p>Regiunile Nord Est și București Ilfov au înregistrat o creștere a populației 15-64 de ani</p> <p>Regiunile Centru, Vest, București Ilfov, Nord-Est au înregistrat solduri pozitive pentru resursele de muncă.</p> <p>Crește rata de activitate a populației în vârstă de muncă 15-64 de ani la nivel național, după 2008.</p>	<p>Devine evidentă tendința de îmbătrânire a populației - o tendință continuă de creștere a vârstei mediane a populației.</p> <p>Spor negativ corelat cu creșterea vârstei medii a femeii la prima naștere și de menținere aproape constantă a ratei totale de fertilitate (1,38 în 2010 și 1,41 în 2020 după Eurostat, proj_10c2150zma)</p> <p>Scade populația totală în ultimul deceniu cu aproximativ 1 milion de persoane.</p> <p>Scăderea continuă a populației 15-64 de ani a României, accentuată în regiunile Sud Muntenia, Sud Vest Oltenia).</p> <p>Scăderea resurselor de muncă cu 761 mii persoane în vârstă 15-64 de ani la nivel național, puternic neomogene la nivel regional – scădere pentru regiunile Sud Muntenia, Sud-Vest Oltenia, Sud-Est, Nord-Vest.</p> <p>Modelul de creștere economică al României din perioada 2000 - 2010, este nesustenabil: în contextul unor ritmuri de creștere economică mari în perioada 2000-2008 economia nu a absorbit forță de muncă corespunzătoare contextului favorabil.</p> <p>Activitatea economică este puternic neomogenă la nivel regional</p> <p>S-a accentuat diferența ratei de activitate față de media UE27. În contextul crizei economice se manifestă o creștere a dispersiei ratelor de activitate pe regiuni de dezvoltare, scădere</p>

⁶ crește speranța de viață pentru bărbați de la 70 de ani în 2010 la 72,8 ani în 2020, iar pentru femei de la 77,5 ani în 2010 la 79,6 ani în 2020, Eurostat proj_10c2150zma

<p>Cresc ratele de activitate după anul 2008 pentru grupele de vârstă 25-34 ani (BI, NV, SV, Ro, NE,SE), 35-44 ani (BI, NE, SV, Ro, NV, SE), 45-54 ani (BI, NE, Ro, NV, SE), mai accentuat pentru grupa 25-34 ani.</p> <p>După 2008 cresc ratele de activitate pentru grupade vârstă 15-24 ani: București-Ilfov, Nord-Est și Nord-Vest.</p> <p>București-Ilfov înregistrează o tendință de convergență a ratei de activitate pentru populația în vârstă de muncă vizibilă cu media UE27.</p> <p>Regiunea București-Ilfov înregistrează în anul 2011 nivele ale ratei ocupării 15-64 de ani peste de media UE27. Regiunea NE tinde spre media UE27.</p> <p>Ratele de ocupare sunt mai mari sau aproximativ egale cu media UE27 pentru grupele de vârstă 25-34 ani (BI, V, NV), 35-44 ani (BI,V, SV), 45-54 ani (BI) după 2008.</p> <p>Ratele de ocupare au crescut pentru grupele de vârstă 25-34 ani (V, NV, RO, SV, NE), 35-44 ani (V, NE, NV), 45-54 ani (BI, NE,NV) după 2008.</p> <p>După 2008 cresc ratele de ocupare pentru grupa</p>	<p>accentuată în regiuni ca: Centru, Sud-Muntenia, Vest și Sud-Est.</p> <p>Scad ratele de activitate după anul 2008 pentru grupele de vârstă 25-34 ani (V,SM, C), 35-44 ani (V, SM,C), 45-54 ani (V,SV,SM,C).</p> <p>După 2008 se menține tendința de scădere a ratei de activitate pentru grupa de vârstă 15-24 de ani în regiunile: SM, SV și C.</p> <p>Grupele de vârstă marginale (15-24 ani și 55-64 ani) au înregistrat o tendință de scădere a ratei de activitate, indiferent de regiune.</p> <p>Creșterea a dispersiei ratelor de activitate pe regiuni de dezvoltare. Tendință aflată în proces de accentuare.</p> <p>SE și C înregistrează o tendință continuă de îndepărtare față de media UE27 pentru rata de activitate pentru populația în vârstă de muncă.</p> <p>Rata totală de ocupare a populației în vârstă de muncă 15-64 de ani a scăzut.</p> <p>Rata de ocupare a populației în vârstă de 20-64 de ani scade accentuat ca efect al crizei (după 2008). Regiunea Centru are tendința ce mai accentuată de scădere a ratei de ocupare pentru populația în vârstă de muncă și cea mai mare distanță față de media UE27.</p> <p>Creștere a neomogenității ocupării la nivel regional, accentuare după 2010.</p> <p>Ratele de ocupare au scăzut pentru grupele de vârstă 25-34 ani (BI, SE, SM,C), 35-44 ani (BI, SV,SM,SE,C), 45-54 ani (RO, SE, SM, C) după 2008.</p> <p>Accelerarea tranzițiilor din ocupare în inactivitate sau de blocare în inactivitate, cu accente mai pronunțate pentru tineri și pentru persoanele în vârstă</p> <p>După 2008 scad ratele de ocupare pentru grupa de vârstă 15-24 de ani în SE, Ro, SM,</p>
---	---

<p>de vârstă 15-24 ani în NE,V.</p> <p>Reducerea ocupării s-a realizat cu creștere de productivitate.</p> <p>Scăderea cantitativă a ocupării a fost însoțită de îmbunătățirea structurii ocupării acesteia.</p> <p>Scăderea numărului de persoane lucrător pe cont propriu, ocupate în agricultură, cu productivitate mică – tendință de îmbunătățire a statutului ocupațional.</p> <p>Creșterea numărului de salariați (industria, construcțiile, intermediari financiare și administrație publică) pe baza scăderii ocupării nesalariale cu productivitate mică, tendință de îmbunătățire a calității ocupării.</p> <p>Reducerea ponderii populației ocupate în agricultură.</p> <p>Industria, ramură economică în care ocuparea salariată este cea mai numeroasă, a înregistrat cea mai mare pondere a ocupării în total ocupare, a înregistrat creștere de productivitate însoțită de pierdere de ocupare.</p> <p>Sectoarele de tip servicii (comerț, telecomunicații, servicii financiare,etc.) au demonstrat o capacitate mare de a crea valoare adăugată</p> <p>Creșterea ocupării temporare pentru grupa de vârstă 15-24 de ani, fiind de 5 ori mai mare decât pentru grupa de vârstă 20-64 de ani.</p>	<p>NV, C</p> <p>După 2008 se evidențiază tendința de scădere a ratei de ocupare pentru forța de muncă vârstnice 55-64 de ani pentru toate regiunile.</p> <p>Un decalaj mare al proporției ocupării cu durată determinată în total ocupare față de UE27.</p> <p>A crescut numărul de șomeri 15 ani și peste după 2008 în toate regiunile cu excepția regiunii Vest (unde s-a menținut constant).</p> <p>A crescut rata șomajului pentru grupa de vârstă 25 de ani și peste la nivel național și pentru toate regiunile.</p>
---	--

<p>Tendință continuă de scădere a ponderii numărului de persoane aflate în șomaj de lungă durată în numărul total de șomeri.</p> <p>Ponderea șomajului de lungă durată în București Ilfov este de 1% - foarte mică și o rata a șomajului de lungă durată extrem de mică 0,3%.</p> <p>Șomajul de lungă durată nu este diferențiat după gen.</p> <p>Nivel scăzut al ratei șomajului de lungă durată (BI, V)</p>	<p>Numărul de șomeri variază puternic neomogen regional și mult mai accentuat la nivel de județ (SM, SE, C) regiuni care au un număr dublu de șomeri față de celelalte regiuni.</p> <p>Tendință recentă accentuată de creșterea ratei șomajului tinerilor 15-24 de ani, în 2011 se remarcă și o puternică tendință de creștere a dispersiei regionale.</p> <p>A crescut numărul de șomeri de lungă durată,</p> <p>Șomajul de lungă durată înregistrează disparități regionale importante</p> <p>Șomajul de lungă durată (12 luni sau mai mult) ca procent din șomajul total, pe sexe și pe grupe de vârstă crește recent pentru grupele de vârstă 15-24, 15-64 și 20-64 de ani, indiferent de sex.</p> <p>Șomajul de lungă durată este diferențiat după grupa de vârstă și puternic neomogen la nivel de regiune (rate mari ale șomajului de lungă durată pentru C, SE și SM).</p> <p>Accentuarea șomajului de lungă durată pentru tineri și creșterea decalajului față de UE27, începând cu 2011.</p>
Extern	
<p>Oportunități</p>	<p>Amenințări /Riscuri</p>
<p><i>Reglementarea pieței muncii</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Continuarea procesului de reformă a pieței muncii. Promovarea diversificării contractelor individuale de muncă (prin adoptarea de contracte de muncă pe durată determinată / temporară), extinderea perioadelor de probă, precum și creșterea flexibilității programului de lucru în concordanță și cu noile cerințe induse de extinderea funcționării economiei cunoașterii. • atât "flexibilitatea programului de lucru și egalitatea de gen ar trebui să fie identificate ca premise importante ale 	<p><i>Reglementarea pieței muncii</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Sub efectul globalizării și al progresului tehnic încep să devină evidente modificările în conținutul muncii (vezi și tranziția de la ISCO 88 la ISCO 08). În aceste condiții se generează o nouă paradigmă de producție bazată pe ideea "că rezultatele sunt mult mai importante decât inputul de ore de muncă realizat la locul de muncă"(S. LEWIS, IAN ROPER, 2003). • Dinamica mobilității ocupaționale nu este corelată cu cererea de calificări și în special de noi calificări induse de noile sectoare emergente, bazate pe transfer

⁷ The global crisis: Causes, responses and challenges, Part II – The politics of economic adjustment in Europe: State unilateralism or social dialogue?, pg.82, International Labour Organization 2011

<p>redresării economice”, (J. PLANTENGA, C. REMERY, 2009).</p> <ul style="list-style-type: none"> • Stimularea mobilității geografice prin sistemul EURES, prin consolidarea pieței unice. Oportunitate pentru creșterea competitivității la nivel european și la nivel național. • Crearea de mecanisme de compensare a deficitelor de (deja manifestate) de forță de muncă calificată/ cu competențe corespunzătoare pentru sectoarele economice în care se manifestă cerere. • Valorificarea experienței pozitive la nivel mondial cu privire la succesul combinării ”de instrumente de dialog social și de intervenție a statului”. În perioada 2008-2010 promovarea efectului pozitiv de spill-over al dialogului social de integrare socială eficientă prin contribuția directă la accelerarea relansării economice. Acest efect ar putea amplifica impactul pozitiv al noilor reglementări care vizează reforma pieței muncii asupra funcționării pieței muncii din România. (OIM, 2010i)”⁷. • o prioritate strategică este reprezentată de îmbunătățirea echilibrului muncă și familie în România, într-o economie inteligentă, durabilă și favorabilă incluziunii 	<p>tehnologic, knowledge intensive jobs, green jobs;</p> <ul style="list-style-type: none"> • Numărul mare al persoanelor active care au un nivel scăzut de educație. • Modificări ale paradigmei în ceea ce privește flexibilitatea timpului de lucru indus de imperativul de a consolida productivitatea și competitivitatea
<p><i>Constituirea de aglomerări urbane care oferă cadrul dezvoltării economice competitive:</i> Bucureștiul se diferențiază ca metropolă, tendința de dezvoltare urbană policentrică și echilibrată a țării – abordare integrată spațial: poli de creștere, poli de dezvoltare urbană, centre urbane, Poli de creștere economică, Poli de competitivitate.</p> <p>Potențial de re tehnologizare și de modernizarea agriculturii pentru susținerea acestui sector cu potențial de dezvoltare economică important, mai ales în noul context global de creștere a interesului pentru asigurarea securității alimentare, poate fi crescută prin valorificarea avantajului competitiv natural.</p> <p>Potențial mare de diversificare a ocupării după statul ocupațional prin creșterea</p>	<p>Existența unei ponderi ridicate a populației României în mediul rural (peste 40% din populația totală în 2011) cu acces limitat și oportunități reduse de ocupare.</p> <p>Plecarea tinerilor și a persoanelor active din mediul rural ca urmare a lipsei de oportunități de ocupare.</p> <p>Menținerea tinerilor (15-24 de ani) în ocupare temporară cu tranziții reduse în ocupare cu durată nedeterminată – risc de creștere a segmentării pieței muncii</p> <p>Necoordonarea și necorelarea programelor și măsurilor destinate creșterii ocupării.</p> <p>Finanțare insuficientă a măsurilor active;</p> <p>Accentuarea declinului demografic;</p>

<p>ocupării de tip lucrător pe cont propriu în sectoare knowledge intensive caracterizate de productivitate înaltă (afaceri și servicii financiare, administrație publică și servicii comunitare/ activități gospodărești/green jobs).</p> <p>Potențial de creștere a ocupării temporare pentru toate grupele de vârstă. de peste 7 ori decât valorile realizate în anul 2011.</p>	<p>Accentuarea migrației resurselor de muncă;</p> <p>Creșterea ratei de inactivitate;</p> <p>Prelungirea crizei economice;</p> <p>Creșterea ratelor de sărăcie in work;</p> <p>Creșterea exagerată a fiscalității pentru muncă și segmentarea pieței muncii;</p> <p>Reducerea investiției în educație și cercetare.</p>
--	---

Fenomene care impun acțiuni:

a. La nivel național:

- Modernizarea funcționării pieței muncii prin îmbunătățirea cadrului legislativ de reglementare a pieței muncii și implementarea adecvată prin programe și măsuri specifice;
- Echilibrarea creșterii demografice prin dezvoltarea de politici de susținere a echilibrului muncă – familie în condiții de creștere a productivității.
- Anticiparea și monitorizarea deficitelor de forță de muncă pe activități CAEN Rev. 2 și ISCO 08. Construirea de mecanisme de compensare pe termen scurt a acestor deficite. Susținerea mobilității forței de muncă corelată cu creșterea capacității de atragere de forță de muncă înalt calificată în contextul pieței libere UE27 și a internaționalizării activității economice;
- Corelarea, coordonarea, monitorizarea și reglarea continuă a politicilor publice din România în special a politici economice de competitivitate cu politica de ocupare. Utilizarea de instrumente de inteligență strategică: metodologii unitare de măsurare la nivel național, compatibile cu indicatorii (input, output EUROSTAT), realizarea cu frecvență semestrială a evaluării impactului ex-ante și ex-post al programelor și măsurilor aplicate. Creșterea transparenței instituționale.
- Crearea de mecanisme de anticipare a schimbărilor cererii (analize holistice pentru sectoarele cu grad mare de restructurare) și proiectarea de planuri de restructurare diferențiate sectorial pentru forța de muncă.
- Anticiparea necesarului de calificări din perspectiva "smart growth" and "smart specialisation", prin aplicarea abordărilor spațiale corelate european-național-regional-local.

Identificarea de grupuri țintă la nivel național:

- Stimularea creșterii **ratei de activitate** pentru grupele de vârstă:
  - 15-24 de ani;
  - 55-64 de ani
- Stimularea creșterii **ratei de ocupare** pentru grupele de vârstă:
  - 55-64 de ani
- Combaterea **șomajului de lungă durată** pentru

- 15-24 de ani;

b. La nivel de regiune

Identificarea de grupuri țintă la nivel de regiune:

- Simularea **creșterii ratei de activitate** pentru grupele de vârstă:
  - 25-34 ani (V,SM, C),
  - 35-44 ani (V, SM,C),
  - 45-54 ani (V,SV,SM,C).
- Stimularea creșterii **ratei de ocupare** pentru grupele de vârstă:
  - 15-24 de ani (SE, SM,NV,C)
  - 25-34 ani (BI, SE, SM,C),
  - 35-44 ani (BI, SV,SM,SE,C),
  - 45-54 ani (SE, SM, C) .
- **Accelerarea tranzițiilor din șomaj în ocupare** pentru:
  - SM, SE, C
  - 15-24 ani (toate BI, C, NV, SM, SE)
- **Combaterea șomajului de lungă durată** pentru:
  - C, SE, SM în special, SV, NV (nivel ridicat si tendință de creștere) și V (de continuare a acțiunilor –tendință pozitivă, nivel încă ridicat)